

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2855

Vragen van het lid **Van Veldhoven** (D66) aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *de import en inkoop van steenkool* (ingezonden 3 mei 2016).

Antwoord van Minister **Ploumen** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) (ontvangen 16 juni 2016).

Vraag 1

Wat is de laatste stand van zaken ten aanzien van het steenkoolconvenant en in het bijzonder van de voorgenomen stappen en ambitie om zo spoedig mogelijk te komen tot duurzame handel en genoegdoening voor slachtoffers van mensenrechtenschendingen in de steenkoolketen? Hoe wordt dit vertaald in de actieplannen voor 2016?

Antwoord 1

Op 14 maart jl. heb ik gesproken met de energiebedrijven en betrokken NGO's over de implementatie van het steenkoolconvenant en de actieplannen voor 2016. Het convenant is gericht op verbeteringen in de gehele steenkoolketen, wereldwijd. Om hun invloed in de keten te vergroten, werken de Nederlandse bedrijven via Bettercoal, een internationaal bedrijfsinitiatief voor een verantwoorde steenkoolketen. De energiebedrijven voeren via Bettercoal onafhankelijke audits uit bij steenkoolmijnen waar de leden van Bettercoal hun steenkool betrekken. Inmiddels hebben er zogenaamde *site assessments* plaatsgevonden bij mijnen in Colombia, Zuid-Afrika, Rusland en Indonesië. Bettercoal heeft inmiddels dertien leden (Europese energiebedrijven) en vier *associate members* (de Nederlandse Branche Organisatie Zeehavens en drie Nederlandse overslagbedrijven). Hoe meer leden, hoe sterker Bettercoal wordt en hoe meer invloed het initiatief kan uitoefenen op mijnbouwbedrijven.

Om een verantwoorde keten te realiseren, is het van belang internationaal samen te werken. Daarom is afgesproken om zo veel mogelijk aansluiting te zoeken bij het werk van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) voor een verantwoorde steenkoolketen. Op 12 mei jl. bespraken vertegenwoordigers van de Nederlandse energiebedrijven, Bettercoal en het Ministerie van Buitenlandse Zaken met de OESO Responsible Business Unit over hoe samen kan worden gewerkt aan een verantwoorde keten. De OESO werkt aan een «Mineral Risk Handbook» waarin ook specifieke aandacht komt voor de steenkoolketen. De OESO wil kennis en ervaring van het (Nederlandse) bedrijfsleven gebruiken om deze op te stellen.

Het gezamenlijk vaststellen van standaarden en methoden om deze standaarden te bereiken, kan bijdragen aan een duurzame verandering in de wereldwijde steenkoolketen. Ook wanneer de inkoop van steenkool vanuit Nederland en Europa verder afneemt.

De steenkoolsector in Colombia kent verschillende risico's en problemen. In mei reisde een delegatie van FNV Mondiaal samen met Nikolaus Valerius, directeur kolen, gas en biomassa in Nederland en Duitsland van RWE/Essent, naar Colombia. Deze reis stond in het teken van veiligheid en gezondheid in de mijnbouwsector. Genoegdoening voor de slachtoffers van het gewapend conflict in mijnbouwregio Cesar is een ander punt van zorg. De Nederlandse overheid en energiebedrijven steunen het vredesproces in Colombia, waarbij *transitional justice* wordt ingebed in het vredesakkoord. Daarbinnen ingestelde juridische en niet-juridische instanties, zoals een tribunaal en een waarheidscommissie, moeten zorgen voor slachtoffergenoegdoening voor alle slachtoffers van het gewapend conflict in Colombia. De Nederlandse regering en de energiebedrijven stimuleren de betrokken partijen, waaronder het Colombiaanse bedrijfsleven, in Colombia om binnen het vredesakkoord afspraken te maken over genoegdoening van slachtoffers. De Nederlandse overheid dringt er bij de Colombiaanse overheid op aan dat bij de implementatie van het vredesakkoord de verantwoordelijkheid van derden (waaronder bedrijven) een volwaardig onderdeel wordt van het *transitional justice* proces. Conform vastgelegd in het steenkoolconvenant zal in het derde kwartaal van ieder jaar nader gerapporteerd worden over de voortgang van de implementatie van het convenant.

Vraag 2

Wat is uw reactie op het verhaal van één van de slachtoffers van mensenrechtenschendingen uit het mijnbouwgebied tijdens een ontvangst in bijzondere procedure in de Tweede Kamer op 21 april jl., waaruit bleek dat slachtoffers nog geen enkel concreet resultaat hebben gezien van de initiatieven – waaronder het steenkoolconvenant – en dat zij tot op de dag van vandaag worden bedreigd?

Antwoord 2

Wat de slachtoffers in Colombia en in het bijzonder in mijnbouwregio Cesar ervaren is ernstig. De Nederlandse overheid staat een inclusieve benadering voor, waarin *transitional justice* – ingebed in het toekomstige vredesakkoord met FARC – voorziet in slachtoffergenoegdoening voor alle slachtoffers van het gewapend conflict in Colombia. De rol die mijnbouwbedrijven hebben gespeeld bij het financieren van paramilitair geweld in de regio Cesar is niet formeel vastgesteld en zou idealiter onderdeel zijn van de waarheidsvinding. Alle betrokken partijen (waaronder ook lokale overheid, paramilitairen, rebellen en andere bedrijven) hebben een rol bij waarheidsvinding en genoegdoening voor slachtoffers in deze regio. De huidige ontwikkelingen in Colombia, zoals het aanstaande vredesakkoord met de FARC, de start van vredesonderhandelingen met het Nationaal Bevrijdingsleger (ELN), bieden hoop op duurzame vrede.

Het is het kabinet bekend dat een aantal energiebedrijven in binnen- en buitenland een kritische houding heeft over de voortgang binnen de steenkoollagen. Het kabinet stimuleert hen om aan de hand van actieplannen tussen de energiebedrijven en de mijnbouwbedrijven aan verbeteringen te werken. De OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen beschrijven verschillende mogelijke reacties van ondernemingen met betrekking tot een zakelijke relatie waar zij een risico identificeren, namelijk de voortzetting van de relatie met een toeleverancier gedurende de inspanningen om risico's te verminderen, tijdelijke opschorting van een relatie gedurende de inspanningen tot vermindering van de risico's of, als laatste toevlucht, stopzetting van de relatie nadat pogingen tot risicovermindering hebben gefaald.¹ In haar besluit tot stopzetting van een relatie dient een onderneming mogelijke sociaaleconomisch ongunstige effecten van die stopzetting mede in overweging te nemen. Het kabinet moedigt de energiebedrijven aan om hun handelsrelatie met de mijnbouwbedrijven in te zetten voor deze verbeterin-

¹ OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, Hoofdstuk II, algemene beginselen voor bedrijfsbeleid, p. 13.

gen om te voorkomen dat de optie van een tijdelijke opschorting ingeroepen moet worden. Het kabinet blijft met de bedrijven in gesprek over hun inzet en resultaten binnen het kader van het steenkoolconvenant.

Vraag 3

Ziet u in de tijdelijke opschorting van inkoop van steenkool bij Prodeco door het Deense energiebedrijf DONG Energy – totdat het mijnbouwbedrijf akkoord gaat met een actieplan ondermeer over hoe het bedrijf genoegdoening van slachtoffers gaat realiseren – aanleiding om bij Nederlandse energiebedrijven te bevorderen hetzelfde te doen in hun handelsrelatie met Prodeco en/of Drummond, bijvoorbeeld door met hen het gesprek aan te gaan? Zo ja, op welke wijze heeft u dat gedaan en wat was hun reactie? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

DONG heeft in maart een brief ontvangen van PAX en de Duitse NGO Urgewald met het verzoek de inkoop bij Prodeco tijdelijk te stoppen. DONG heeft gemeld dat er geen lopende relatie met Prodeco is. DONG koopt sinds mei 2015 geen steenkool meer in bij Prodeco vanwege een verminderde vraag naar steenkool. Er is derhalve geen sprake van disengagement. DONG verlangt – net als de Nederlandse energiebedrijven – dat de Colombiaanse bedrijven deelnemen in het vredesproces binnen de kaders die de Colombiaanse overheid daarvoor opstelt. De Nederlandse overheid heeft Nederlandse energiebedrijven, ook in het kader van het steenkoolconvenant, gestimuleerd samen met leveranciers te werken aan verbetering in de steenkoolketen. In dat kader voeren de energiebedrijven ook regelmatig en in verschillende gremia gesprekken met Prodeco en Drummond. Ook hebben de energiebedrijven in 2015 een bezoek gebracht aan de moederbedrijven van de mijnbouwbedrijven in Zwitserland en de VS, om de problematiek in Colombia te bespreken.

Vraag 4

Wat is het marktaandeel van Europese bedrijven in de totale afzet van steenkool door Drummond en Prodeco? Wat betekent dit voor de onderhandelingspositie van Nederland en/of de Europese Unie om verbeteringen ten aanzien van mensenrechten af te dwingen?

Antwoord 4

Volgens Eurostat importeerde de EU in 2014 (meest recente cijfers, update volgt in juni dit jaar) 220 miljoen ton steenkool voor energie- en warmtewinning. Hiervan kwam 29,2 procent uit Rusland, 20,8 procent uit de Verenigde Staten en 20,2 procent uit Colombia. Dat betekent dat 44,4 miljoen ton van de in Europa gestookte kolen uit Colombia kwam. Colombia exporteerde volgens de Colombiaanse expediteur Deep Blue dat jaar 75,1 miljoen ton steenkool. Europese landen namen dus ongeveer 59 procent van de Colombiaanse kolen af. Deep Blue stelt dat Cerrejon dat jaar 34,2 miljoen ton exporteerde (45,5 procent), Drummond 21,7 miljoen ton (28,9 procent) en Prodeco 19,5 miljoen ton (26 procent).

Nederlandse bedrijven dienen risico's in hun keten, zoals mensenrechtenschendingen, milieuvervuiling en corruptie, te identificeren, te mitigeren en hierover rekenschap af te leggen. De invloed die zij hebben op hun handelspartners is mede afhankelijk van het volume dat zij afnemen, welk percentage dat volume is van de productie van de handelspartner en de duur van de handelsrelatie. Daarom adviseren de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles (UNGP's) bedrijven ook om hun invloed te vergroten door samen te werken. Nederland en Europa werken met de Colombiaanse overheid samen voor de verbetering van de mensenrechtensituatie in Colombia. Colombia heeft vorig jaar bijvoorbeeld zijn Nationaal Actieplan Mensenrechten en Bedrijfsleven gepresenteerd, en vroeg voor de ontwikkeling hiervan om Nederlandse expertise. In het handelsakkoord tussen de EU en Colombia is een duurzaamheidshoofdstuk opgenomen, waarin afspraken over arbeidsnormen en milieu zijn vastgelegd. Toezicht op de naleving van deze afspraken is voorzien door een subcomité Handel en Duurzame Ontwikkeling. Het kabinet zit zich in EU-verband in voor bespreking met de Colombiaanse overheid van de duurzaamheidstekorten in de steenkoolsector via deze weg.

Vraag 5

Wat vindt u van de door de gemeenteraad van Amsterdam aangenomen motie om bloedkolen uit de Amsterdamse haven te bannen door de haven, overslagbedrijven en energiebedrijven op te roepen hun ketenverantwoordelijkheid te nemen, met als doel concrete en aantoonbare stappen naar genoegdoening voor slachtoffers in Cesar, Colombia? Ziet u substitutie-effecten?

Antwoord 5

Op 9 maart jl. heeft de gemeenteraad van Amsterdam een motie aangenomen waarin de gemeenteraad zijn zorgen uitspreekt over de aanwezigheid in de haven van kolen uit de Colombiaanse steenkoolketen. De gemeenteraad spreekt met deze motie de wens uit dat de haven en energie- en overslagbedrijven invulling moeten geven aan hun ketenverantwoordelijkheid volgens de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles for Business and Human Rights (UNGP's). De Nederlandse overheid stimuleert de naleving van de OESO-richtlijnen en UNGP's en waardeert dat de gemeente Amsterdam, als eigenaar van de haven, aandacht heeft voor de naleving van de OESO-richtlijnen en UNGP's. Substitutie-effecten zijn niet bekend.